

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
ABONAMENTELE SE FAC
NUMAI PE UN AN

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
Alexandru Macedonski, Adrian G. Roșianu, Smara, C. A. I. Ghica, Dr. F. Grünfeld,
I. G. Sava, Ana Codreanu, I. Dragoslav, M. Săulescu, V. Anestin, E. P. Eftimie.

ANUNCIURI
LINIA PE PAG. 7 și 8
BANI 20

Maestru Enescu, ales membru al Academiei

Degetarul de argint

— Nuvelă de FRANÇOIS COPPEE —

Curtezana Schonberg moare de durere și de plictiseală în villa ei din Monaco.

Celebra curtezană, pe care douăzeci de ani de orgie de-abia i-au alterat frumusețea, simte întotdeauna pe ochi. — pe ochii ei cari au pierdut în atâtea nebunii și deszădejii, — vâul în fie-ce zi mai obscur, al eataractei. Primele simptome ale grozavei infirmități le-a constatat acum doi ani. Într-o bună dimineață, așezându-se în fața oglinzii, și-a văzut fața ca înecat într-o ceață deasă; a doua zi vâul acesta se îngroșă și atunci curtezana de câștigătoare și-a adus aminte că de câțiva timp suferea de dureri mari de cap și că avea diferite halucinații bizare. Oculiștii fură consultați: toți căzură de acord în privința diagnosticului, iar boala își urmă cursul ei fatal și înec, progresiv, neîndurat. Dar într-o zi doctorii au pomenit de operație. Curtezana e însă lășă. Femeia asta care a făcut pe atâtea nenorociți să sufere, se teme de durere, iar nervii-i tociți de excesul voluptăților se deșteaptă de odată, revoltându-se la gândul că vor fi supuși la chinuri. — Iezuea aceasta pentru care tânărul priet de Royaumeut, un copil de douăzeci de ani, a murit străpuns de spada unui duelist necoresct, după ce fusese mai înainte scos din minți de faimoasa curtezană. Ea a alungat însă pe medicii și a lăsat boala să-și îndeplinească opera. Azi curtezana e aproape orbă.

Villa ei e cea mai frumoasă și cea mai bine situată la Monaco. Trece în câmp când trece pe lângă grilajul locuinței fostei curtezane și când vede atâtea frumuseți în jurul lui. Își închipuie că fericirea și-a clădit cuibul acolo. Dar curtezana e nespuns de tristă: nu mai ghicește florile de cât după parfumul lor, nu-și reamintește azurul strălucitor al Mediteranei de cât după sunetul ritmic al valurilor. Și acum când primește un mănunchi de flori în dar, îl aruncă furioasă. Și-a găsit ultimul amant, care i-a mai inspirat un capriciu, pianistul acela polonez care compunea poeme muzicale de toată frumusețea, zina în care privindu-l în ochii lui albaștrii de Slav, nu i-a mai putut distinge privirea. Și când nebunul acela de Grigorescu, fiul fostului hospodar, — singurul care îndrăznește să-i dea brațul în public, — o conduce până la Cazim, dâna, pleacă de acolo mahnită și supărată din pricina zgomotului auzului pe care nu-l mai poate vedea, ea care a pierdut și a câștigat în nenumerate rânduri, la Monte Carlo și alte triponci averi de rege, averi cari îi atrăseră chiar o poreclă ridicolă.

Cu toate acestea, curtezana mai poate distinge încă obiectele foarte strălucitoare când le apropie prea mult de ochi, și singura își ultimă plăcere acum, e de a-și contempla diamantele și pietrele prețioase.

În fiecare seară, camerista ei, Manetta, care pe vremuri se lăudase că văzuse în pat pe toți Soveranii Europei, pregătește în iatacul stăpâni sale, o masă înămintă cu lumânări scumpe, pe care așază o cutie enormă e fildes ce conține toate podobe curtezanei. Aceasta se instalează într-un fotoliu și lacomă trece în revistă inelele, colierele, crucele, brățările, broșile și diademele. Contemplația asta e supremă încurie a curtezanei, căci ochii ei plini de noaple și doritori de lumină se dilată atunci cu voluptate.

Și adesea ori curtezana, privindu-le, rămâne visătoare și în prada gândurilor își evocă trecutul ei de cocotă, existența-i lungă de infamie și de prostituție.

— Iată colierul de rubin al marelui duce. — O! cât trebuie să se plectiscască după ce a fost alungat mai

întâi în mod rușinos de supușii lui revoltați. Ce pietre rare și frumoase. Uite și colierul baucherului Werthein. Singurul jidan care s'a mirat cu adevărat, cece e de necrezut. Sunt perle mari albastre, a căror valoare e enormă. Da, da, mi-aduc aminte, am izgonit pe prostul acela pentru că avusese ideea foarte puțin delicată de a oferi un colier ca al meu soției lui...

Cerceii marchizului. — Nu era bogat sărmanul, dar avea într'adevăr sângele unui adevărat nobil. În jurul zilei când era să fie dat afară de la club pentru că înșelase la jocul de cărți, s'a sinucis, cu un glonte de revolver, drept în inimă. Nu și-a greșit ținta. Ori cum, era un brav și darul lui e frumos pentru un om sărac. Smaraldele lui Veli-Bey. Ah! toți prietenii mei au murit... Aceasta a fost asasinat într-o zi din ordinul Kedivului. A! dar uite și diamantul regelui Lituaniei. Ce gros e. Un diamant istoric. Vaie dar Majestatea Sa, deși e aproape prăpădită acum are azi o situație relativ bună, față de camarazi care toți au sfârșit într'un mod tragic.

Dar une ori curtezana nu mai distinge bijuteriile mai mărunte și atunci Manetta vine lângă dâna, căci aceasta îi dă din când în când c un juvaer oarecare, fie vre-un medalion vechi sau vre-un lanțisor de aur.

Așa într-o seară, camerista scoto-ciud în cutia de fildes, fu foarte surprinsă zăbind un mic degetar de argint, giuvaer umil de sărac, plămuit pentru cinstea mamei și care părea rușinat în mijlocul acesta de pietre scumpe.

Manetta îl luă și spuse răsând:

— Un degetar de argint! Vai doamnă ce o fi asta?

Curtezana nu-l poate vedea; dar în degetarul frământându-l multă vreme în mână.

Și într-o clipă, repede ca un fulger, revăzu în gând vremea când fusese ea atâtea altele: o fată cuminte și se numea Virginia Poirot. Era la un flor din strada Saint Denis. Jean Baptiste, un umil lucrător îi dăduse în dar degetarul acesta, de Crăciun. O iubea foarte mult, ar fi voit să se căsătorească cu ea și deși era nevoit să se scoale de vreme și locuia prea departe de acia pe care o iubea, o soțea în fiecare seară plină acasă, la părinții ei, cari erau portari într-o casă mare din str. Clignancourt. Băiatul acesta blând, cu obraji roșii, cu părul vulvoi, era la urma urmei un bărbat destul de cumsecade. Dar ambii nu câștigau nici măcar opt lei pe zi, așa că nu puteau să se gândească la căsnicie.

Și într-o bună zi în timp se trecea cu el pe faubourg-ul Poissoniere, prin fața unei tutungerii, dâna se opri deodată spunând lucrătorului: — Vezi d-ta, nu trebuie să mă mai reconduci, domnule Jean Baptiste. Hotărât nu! Opt zile în urmă se lăsa să fie condusă de o ceață de cheflii nemeritici la Elysée-Montmartre, și-și luă un amant. Sărmanul Jean-Baptiste! încă unul care murise pentru dâna. După șase luni se sinucise asfixiându-se, întocmai ca o grizetă, lăsând pe un scaun, alături de patul lui, următoarele rânduri pline de jale:

„Mor din pricina Virginiei, pentru care resimt o dragoste peste puterile mele”.

Fata curtezanei Schonberg, fata aceea jalnică de curtezană orbă aproape, a devenit și mai posomorâtă ea de obicei și a lăsat să cadă din cutiuță umilul degetar de argint.

— Ei, dar nu mi-ai spus deamănă, ce e cu degetarul acesta, repede camerista cu un zâmbet prostesc. Mult ași dori să știu ce e ea el.

Dar bătrâna curtezană închizând brusc cutia cu bijuterii, răspunde a-

proape în șoptă, cu accentul acesta vulgar parizian comun apăsător și care n'a părăsit-o nici odată cu toată fastul vieții ei:

Degetarul acesta?... Nu e nimic. E încreștea mea!

Trad. de Const. A. I. Ghica.

Viața literară și artistică

Expoziția soc. „Grafica” s'a închis. Această expoziție de stampe, gravuri, aquaforte e o inovație foarte interesantă din punct de vedere educativ artistic. Stampele expuse aparțin galeriilor iubitorilor noștri de artă și ele cuprind cinci veacuri de viață artistică. Sunt opere din școala flamandă, olandeză, germană, italiană, spaniolă și franceză. Holbein, Durer, Schiener, Rembrandt, Goja sunt câteva din ilustrațiile artistice care împodobesc aceste galerii.

Ar fi bine ca, în fiecare an, să se deschidă astfel de expoziții care dovedesc însemnătatea inițiativei celor de la „Grafica”.

O viitoare expoziție va cuprinde și stampe din trecutul nostru artistic. Ele sunt foarte caracteristice și s'ar putea găsi prin verchile psaltire, lucrute de călugări cu aptitudini artistice și cari visau în sihăstria mănăstirilor.

„Continental Times” ne aduce vestea că oficialitatea japoneză a admis serierea cu caractere latine, și că la Honolulu se tipăresc acum cărți școlare cu caractere latine pentru uzul elevilor japonezi.

E un progres admirabil care ne va atrage mai mult spre japonezi.

Societatea scriitorilor români s'a întrunit și a ales pe d. Duiliu Zamfirescu ca președinte al ei.

După comunicarea despre „Poezia nouă”, făcută „nemuritorilor” de distinsul academician, chemarea d-sale la președinția scriitorilor e caracteristică.

Cum rămâne însă cu analfabeții literaturii?

Telegramele agenției Radio ne aduc vestea morții savantului Onésime Reclus, fratele marelui geograf Elysée Reclus.

Sunt două companii de operetă „Carmen-Sylva” în București. Una sub conducerea scriitorului A. de Herz și alta sub aceea a d-ului Stănescu-Cerna. Una cântă la teatrul „Regina Maria”, alta la grădina „Dacia”.

Se zice că un proces interesant e în perspectivă.

L. I.

DOCUMENTE

În aceste vremuri de contrabandă când ordinele guvernului sunt adesea nesocotite de unii slujbași necorescți, un conțat publicat hrisovul lui Matei Basarab adresat unui vameș nensensibil de pe vremuri.

Ce deosebire între tonul ordinelor de azi și acel uzitat pe vremea lui Matei Basarab.

Iată hrisovul:
Cu mila lui Dumnezeu Io Matei Basarab W.

Serisam Domnia mea Iie, Vaso vameșule. Ce porc de căine ești tu, de cărțile mele nu îți seamă. A făcut Domnia Mea cărți părintelui Snagoveanul să-și ia de pe lael de la Spantov, cum a fost legea și obiceiul; iar tu fecior de lele, nu bagi cărțile mele în seamă. Să cauți să luși să-și ia ce e obiceiul, că vom trimete Domnia Mea de acolo te va spânzura. Aceasta îți scriu insumi. Am zis Domnia Mea.

Serisă Octombrie 24, leat 7152 (1644).

HOTARUL ARDEALULUI...

*Eram copil. Și'n țara mea de jale
Trăiam în vis umbrit de trei colori
Ce le'nșiram din câte trei petale
Pe-ai noștri cimpici n'ălucramate fiori...*

*Eram copil. Și'n albe nopți târzie
Mă adormea al Doinei bocet stins
Privind o stea departe pe tîrie,
Prin geam, pe-azurul aburit de plins...*

*Simțeam că firea 'ntregă ne 'ntetege
Și că ne leagă un rost de-acelaș cer,
Că ruga noastră ascunde-o lege
Ce va zdrobi odată jug și fer!...*

*Simțeam că's trup din glia 'ncinsă 'n singe
Pe-o coastă de calvar vărsat mereu,
Că sufletu-mi e o rugă care plinge
Cîntînd de-o mie de ani pe Dumnezeu!...*

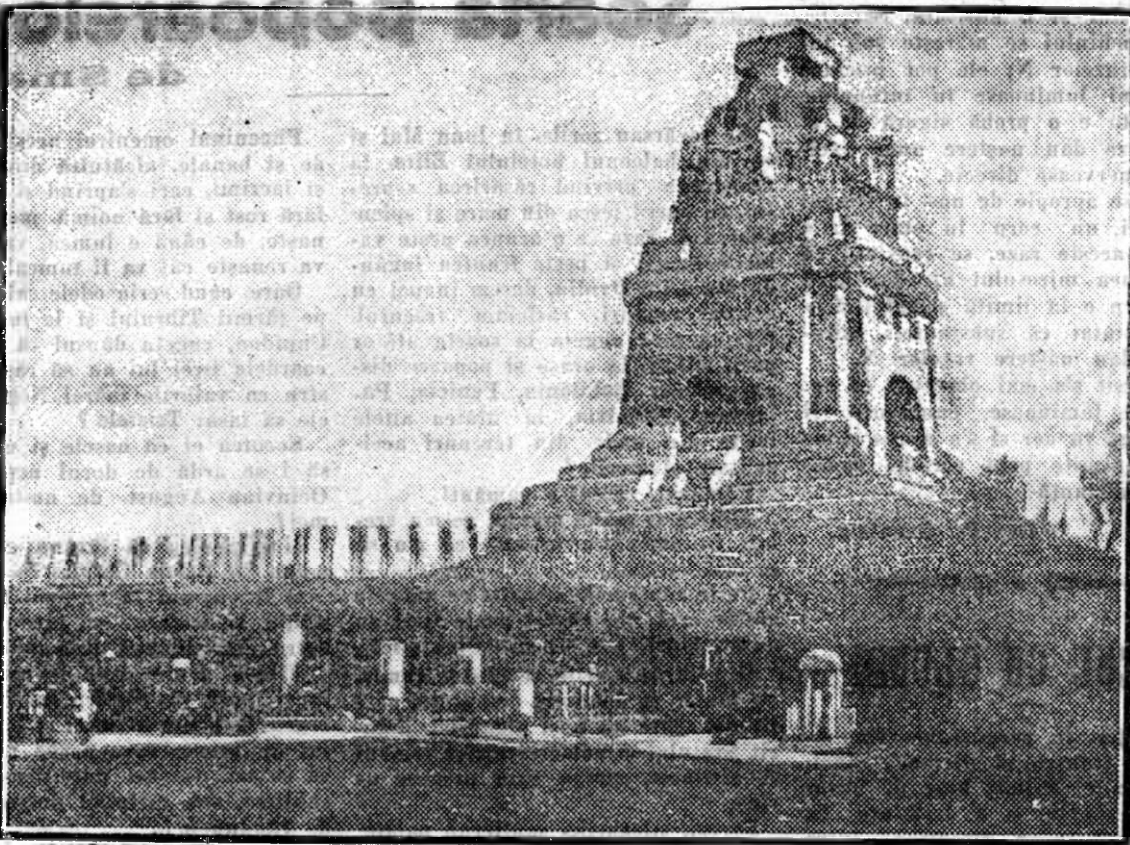
*Simțeam că numea lumea e'n morminte
Din viața vremilor cari au trecut
Și, prostenin—copil dela părinte—
Tot ce un mileniu ne-a durat!...*

*Eram copil. Hotarul țării mele
Credeam că este un deal din fund de sări;
Un creasta lui, cu jar aprins de stele,
Coboară 'n țara visului cărări...*

*Eram copil. Și'n lurgurile noastre,
O frați, simțeam un soare milenar,
Simțeam un junghiu în sufletele noastre:
Carpații, ai Ardealului hotar!...*

Adrian G. Roșianu

Lipsca. — Monumentul războaelor

ALEXANDRU MACEDONSKI

CRITICA NOASTRA LITERARA

Critica literară este, obștește vorbind, folositoare. A noastră, din nefericire, a făcut mai mult rău decât bine. Se poate zice chiar, că acest rău nu e precumpănit de binele pe care l'a adus. Ca să faci critică literară, trebuie să fii mai întâi pregătit prin multe și serioase cunoștințe, să fi apoi și om de gust — să aibi bună credință — nepărtinire, și cel puțin, bun simț.

Toate la un loc, însușiri ca acestea nu au fost intrunite la noi de nimeni. Aci, dacă criticul era inteligent și cult, el era pătimas și de rea credință; aci n'avea gust nici bun simț; aci era om de gastă, sau politician în literatură, și aci, ignorant, iar pe deasupra rău, cum sunt foști oamenii cari au numai o spezială de carte.

Propriu zis, critică serioasă, și cinstită, și deci critică vitejească, nu s'a făcut până acum.

De aceea, publicul a și fost hrănit cu năzbătii cam în felul acestora:

— „X a îmbrăcat limba română ca frumuseți de forme neintrecute” — fără ca însă, măcar una din seriile zisului X să fi fost analizate, spre a se arăta în ce anume stău acele frumuseți” și pentru ce sunt ele „neintrecute”.

Și tot astfel, prin decrete; iar nu prin critică, acestui X, sau altuia, i s'a dat stăpânirea poeziei române până pe la anul 1920. Iar, de curând, i s'a încredințat aceeași stăpânire pe încă patru sute de ani de un literat eminent pentru care am multă stimă și simpatie, dar căruia îi contest dreptul și calitatea să țară pe Iulia Poloneza.

Pe calea decretelor s'a mers încă cu totul departe... Așa, bunăoară, de cei unși prin ele poeziile, sau dramaturgi mari, nimănui nu-i mai este îngăduit să se atingă, sub pedeapsa excomunicării majore, și sub cea de a i se zice: invidios, miserabil sau de a i se tăgădui până și umbra oricărui merit, și de a, i se necinsti viața. Ișbit de ostracism, un îndrăgneaș de acest fel va vedea, în curând, până și pe cei cari îi datorează însemnătatea literară care i-a dus în Academie, rostind, de acolo, discursuri umflute de unde să lipsească însuși numele aceluia îndrăgneaș, desi nomenitul academician va

urma cu seninătate să-și inchipuie că a vorbit despre literatura română contemporană...

Un altul, dar acesta mai artist și mai poet mai mult decât academicul, va cânta să împace capra și varza, și va declara sus și tare că e fanaticul unei alte genialități — fapte de aproape unanimitatea corgnetelor noastre literare, dar că este și fanaticul unei alte genialități — tăgăduind adesea — dar ce, pentru el, e în cale de consfințire — desi, la drept vorbind aceste așa zise două genialități se exclud una pe alta, după cum lumina exclude întunecul și nu poți să te închini lui Dumnezeu și satapei în aceeași vreme.

În scurt, din exemplele aduse, se poate ușor vedea ce este critica la noi, și că ea nu face decât politicianism literar, mijloc de arivism în Academie, în universitate, în considerarea oficialității sindicatelor noastre politice sau în a celor cu pretențiuni culturale.

Pentru un critic ce ajunsese, o dinioară, să fie cu mare vază printre cititorii săi, un scriitor care este astăzi aproape desființat, era — nici ma mult nici mai puțin — proclamat Flaubert al României, pe când altul era ridicat, de el și de alții, alături cu Omer, cu Shakespeare și cu Dante.

Bine hrănită, o așa epilepsie admirativă, a dat însă, și da încă, roade bune. N'a fost în adevăr un singur dintre sprijinatorii poezilor și prozatorilor ce fuseseră decertați să fie mari în timpul domniei trecute, care să nu se fi procopsit.

Sistemat, pe lângă că a pervertit

adevărul, a dat naștere unei lașități obștești, și știu că oamenii cari mă iubesc sincer, îmi plâng de milă când văd că tot nu sunt în stare să mă împac eu ea, și că tot mai am vitejia sufletească și vitejia graiului să infierez pe cei cu dinadinsul ticăloși, și să compătinesc pe cei cari nu sunt decât slabi, reche, mându-i la cinstea și la înălțimea misiunii pe care și-au luat-o, sau pe care o au de la Dumnezeu.

Critica literară n'a avut prin urmare până acum, exceptând totuși pe foarte puținii cari n'au făcut din ea politicianism, patimă personală, ignorantism, sau avarism.

Este însă atîmpul să avem una, și probabil pentru acest cuvânt d. Mihail Dragomirescu a realizat-o de câte ori s'a ridicat de-asupra epocii sale, și, dintre cei mai de curând intrați pe arenă, d. Foti în foarte multe din cercetările sale critice.

Fără îndoielă că mai sunt și alții cari intră în aceeași categorie, și cu o sinceră bucurie vedem că, adesea, poetul Oreste își dă silința prin Viitorul, să răpă cât îl e putincios, cu trecutul.

Adevărul, cu toate acestea, că făgașul din trecut s'a adâncit prea tare, și că sugestiunea repetării acestora și adorațiunii necontrolate și neintemeiate, în mare parte,

pe bluff-ul autecesorilor interesați în cauză, e încă prea vie pentru ca reacțiunea așteptată în critica noastră să se ivească în toată deplinătatea ei, de la o zi la alta.

Dar dacă acesta e adevărul și dacă, deci, mai trebuie așteptat momentul în care critica nu va mai fi politicianism și necinste, adevăr este iar că cititorii datori sunt să nu mai pună vre un temelie pe gloriile de carton, pe cari revistele și gazetele noastre le înfăptuiesc dela mână până la gură...

Alexandru Macedonski.

CRONICA MEDICALA

Razele luminoase

ale oamenilor

Se știe că, pe departe soarele și stelele răspândesc în spațiul nemărginit al universului raze luminoase, de altă parte însă și toate corpurile cari ard împrăștie în jurul lor, pe întindei mai mari sau mai mici, raze de lumină.

În timpurile noastre, învățatul fizician Roentgen a descoperit un fel de raze luminoase produse de curentul electric trecut printr'un tub lipsit de aer. Roentgen a numi aceste raze, raze luminoase X., sau necunosute. N'a trecut mult după aceasta și alți doi fizicieni iscusiti, soții Curie au descoperit minunatul radium, ce nu se mai satură de a produce raze luminoase.

A mai rămas ca omul însuși să nu se lase mai prejos și să trimeată și el raze luminoase în spațiul cel înconjoară!

Idea pornită, cercetările au început și o altă serie de învățați au ajuns să ne probeze că într'adevăr corpul omeneș împrăștie și el raze, destul de luminoase și frumoase. Iată că se adeverește că aureola luminoasă ce o pictează pictorii în jurul capetelor sfinților, a profetilor și a Mântuitorului, există chiar, așa cum și-o inchipuiau oamenii trecutului!

Razele luminoase ce aparțin oamenilor se mai numesc raze fiziologice sau cunoscute ori raze N., numite și razele lui Blondlot, după numele descoperitorului lor.

Cunoștința adâncă a acestor raze ne va permite să lămurim odată bine de tot existența și proveniența

'Nainte!... Ne chiamă Carpații!...

„Factorilor responsabili”

Plecați-vă gândul spre coasta de vest

Și murmur, dureri ascultați:

Ardeatul ridică un ultim protest...

'Nainte!... Ne chiamă Carpații!...

Rămas-a aolo de barbari un rest.

În două nefastul cap groaznic crăpați.

Svârliți în prăpăstii netrebnicul best.

'Nainte!... Ne chiamă Carpații!...

E-o mie de ani de când împilarea

O 'ndură părinții, surorile, frații...

Ci rupeți azi lantul, deshideți cărare!

'Nainte!... Ne chiamă Carpații!...

Și acum faceți semnul... Demult descobire!

O poartă în arme și 'n inimi soldații...

E ceasul cel mare. Pornească oștirea!

'Nainte!... Ne chiamă Carpații!...

L. G. Sava (Vasci)

ființei noastre, ca și a tuturor ființelor vii, animale și vegetale, cu tot complexul lor de activitate funcțională care ne dă viața, nedespărțită de viața neorganică, neinsuflețită și de viața planetară în întregime, supusă mecanicește vieții solare, vieții universale.

Câmpul de observație și de studiu e azi destul de întins în această direcțiune și înceamnă pe foarte mulți oameni de știință la cercetări noi și frumoase, cari descoperă vâul întunecului și al misterelor neluțelese încă de loc astăzi de către mulțimea fără de oameni.

Deocamdată s'a ajuns la încheierea că un corp sănătos, un organism normal alcătuit, produce foarte ușor acest soi de raze luminoase, denumite razele lui Blondlot. Producerea acestor raze pare că nu atârână de nici un fenomen chimic de căldură, adică nu sunt datorite vreunei descărcări de temperatură, căci interpunerea unui ecran caloric nu le modifică nici de cum și apoi ele pot fi produse și de animale cu sânge rece, ca broaștele.

Adevărul asupra existenței razelor fiziologice se demonstrează foarte apropiind în întunec de fața unui om o suprafață fluorescencentă, aceasta se luminează numai decât, lumina e produsă de chiar razele corpului omului, de așa zisele raze N. Razele luminoase ale omului, razele omeniești Blondlot, se desosebesc prin unele caractere și se împarte în raze N și raze N 1, după cum se formează în urma privirii noastre directe sau piezișe.

Producerea acestor raze poate fi micșorată sau mărită; așa în timpul diferitelor boii se observă des aceste schimbări. Intensitatea razelor fiziologice este proporțională cu activitatea funcțională a nervilor și a mușchilor de la cari puerd. De pildă, apăsarea unui nerv mărește puterea ce o are acest nerv de a produce lumină sau luminiscență; în aceleași condițiuni un mușchiu trimite mai puține raze.

Se poate urmări în acest chip prezenta unui nerv sau mușchi superficial; se mai poate astfel căpăta proiecțiunea întimei ori a altor organe superficiale.

Activitatea unui centru nervos se traduce printr'o emisiune intensă de raze N, ceea ce permite să localizeze centrul vorbirii, punând pe cineva să vorbească cu voce tare în fața ecranului fluorescenc sau fluorescent.

Curiozitatea acestor raze mai e, că ele își exercită acțiunea lor asupra

organelor simțurilor, a auzului, a mirosului și a gustului. Sensibilitatea ochiului se mărește sub influența razelor N; ele pot produce senzațiuni luminoase în întunec și aceasta e o probă sigură că aceste raze dau naștere unor excitațiuni nervoase directe.

Când se apropie de nas, în timpul mirosului, un corp în stare de a produce aceste raze, se constată că senzațiunea mirosului are loc dacă acest corp e la limita sensibilității. S'a constatat că substanțele mirositoare dau naștere razelor N.

În sfârșit s'a mai observat că radiațiunile luminoase cunoscente N se propagă în aer și s'a ajuns chiar a le transmite prin corpuri metalice la distanță.

Dr. F. Grunfeld.

SACUL CU GLUME

Un ofițer, în permisiune, vine acasă din tranșee să petreacă cinci-sprezece zile. Primit bine de nevastă-sa, viața lui e o desfătare. În curând însă încep discuțiuni între dânsiei pentru toate fleacurile, discuțiuni care în gura înviepărății lui soții iau intensitate mare, așa că bietul căpitan exclamă în fine:

— Bine că peste câteva zile mă întorc iar la război. O să-mi găsesse acolo pacea.

Ce ție cu copiii! Un băiețuș auzit că Eva s'a născut dintr'o ceasă a lui Adam.

Într'o zi alcargă la mă-sa și arătându-i coasta, îi spune:

— Mamă, pe mine mă doare tare aici; mi se pare c'o să capăt o nemee!

La divorț.

— Ce copii draguți! Sunt ai dv., doamnă?

— Nu știu până acum. Tribunalul n'a hotărât încă.

— Stan ciobanul, un urs dela munte, e citat la judecătoria pentru o contravenție. La ziua sorocită, întră în sală înarmat c'un coscogeamite ciomag.

— Omul ăsta e nebun, zice judecătorul, văzându-l că întră așa. Fă bine și lasă-ți ciomagul afară! îi ordonă.

Iar Stan, privind pe magistru ne domirrit, în răspunde:

— Dar dacă tot mi-au spus că trebuie să viu la d'ta să mă apăr?..

Soarta popoarelor

de Smara

Se revărsau zorile, în luna Mai și eu din balconul hotelului Elite, la Constanța, privind răsărirea soarelui, ce parcă ieșea din mare și splendoarea de raze ce o arunca peste valurile azurii și peste fruntea îngândurată a lui Ovidiu, daseam înapoi cu atâtea veacuri, răsfoiam trecutul. Mentea mea eugeta la soarta atâtor poeți uitați, la orașe și popoare dispărute ca: Babilonia, Fenicia, Palestina, Palmiria, la atâtea altele ieșite din unde, din terenuri accidentale și sterile!

Pământ!.. Totul e pământ!..

Mentea și mâna omului ce n'a creiat; în omenirea aceasta ce n'o să se mai crezele!..

Peste câmpurile stropite cu sângele atâtor eroi, vor răsări poate flori de nufăr, bozii, sau scaeci!.. Cine știe!..

Din dărâmturile vechiului Tomis, s'a făurit, în douăzeci de ani, un oraș frumos, care cu pași gigantici, datorit Statului și comercianților români și albanezi, merge spre progres urias.

Portul, silozurile, șantiernul, palatele: regal, administrativ, agricol, băncile, soc, Mercur, atâtea biserici de diferite rituri, atâtea vile poetice, hoteluri monumentale, atâtea strade frumoase pavate, cheiul, parcul și Cazinul, dau Constanței o înfățișare de oraș occidental. Păcat însă că din farmecul și misticismul trecutului, când Constanța era în stăpânirea turcească, n'a mai rămas nicidecum cât turnurile moscheilor și glasul hogei, care zadarnic mai chiamă azi, în disperare, pe Alah, care, nici de la cele patru vânturi, nu-l mai aude.

Acum țara profetului zace întinsă pe catafalca l..

Când aud răsunând dairalele în cafenelele turcești și la soarta Turciei, ingenunchiată și distrusă, euget mult.

Sublimă Poartă, vai, ce ai ajuns! Naivă și increzătoare cum ai fost vei plăti, cu existența ta, prietenia falsă a împăratului de sânge; iar farmecul Bosforului, al Cornului de aur, al Insulei Princhipo, va rămâne doar în descrierile lui Letti și ale lui Di Amicia.

De cadănele din Stambul, ce și de mărirea patriarhilor din Tarigrad, știu că se va mai vorbi numai în basme, de câte copii, de copiii noștri!..

Trec toate slăvirile și din cenuse răsar alte lucruri, alte ființe, căci aici nimic nu se perde.

Phoenixul omenirii aceștia n'au de și banale, alcătuită din: zămbiri și lacrimi, cari s'aprinde și se usucă, fără rost și fără noimă, moarte și se naște, de când e lumea, va muri și va renaște cât va fi lumea!..

Oare, când scria odele sale, Ovidiu, pe țărâmi Tiburului și le închina lui Cupidon, eugeta dânsul că vreedată, coardele lirei lui nu să răsune sinistru ca valurile mării Negre și din ele să iasă: Tristele?

Socotea el că oasele și carnea au să i se ardă de dorul nepoatei Octavian August, de nostalgia Romei?

Mai gândea că țărâna o să-i rămână în Insula Șerpilor?..

O fi eugetat la bronzul frumos înălțat în onoarea sa, într'o piață de către descendenții Romanilor?..

Visase poate doar o coroană de lauri, pusă pe poetica lui frunte, de regeasca mână a Iuliei și.. pe țasta lui de bronz, care parcă radiază și es și azi, versuri puternice, melodii sublime, stă, ciripind duios, un stol de rândunele!..

Eri, în apus, am auzit glasul monoton și trist al Hogei și-am plâns de asprimea soartei, care se joacă cu viața oamenilor și a popoarelor: Maratone, Salamina, Farsale, Berezina, ce neînsemnate au rămas!

Agamennon, Alexandru Macedon, Darius Xerxe, Anibal, Iuliu Cesare, ce sunt pe lângă eroii de azi!..

Nepăsător, Mahomet, doarme la Mecca și Arabii lui poate vor ajunge din căldurile tropicale ale nisipurilor Arabiei, robi printre sloiurile Nevei!

În apusul fieric al soarelui, am văzut că de pe locul bolovănos, peste care acum douăzeci de ani, erau stăpânitoare șopârlele, șerpuia acum un bulevard, cercuit de roze și de cărări, cari descindeau până la mări, îmbetite cu ederi, plante urcătoare, stropite cu spumă albă, aruncată de valuri și de alge misterioase.

În fața Cazinului măreț, stufuri de glicinii de brazil și de chiparoși, flori felurite; în spațele lui balcon suspendate, asurire de gemetele Talasiei, la mijloc, în săli, bule și pocher, maldăre de sutare!..

Lume, lume mândră și frumoasă; când veselă de câștiguri; când înlăcrămată și paraponisită de pierdere.

Lume despre care, cet mult în 50 de ani, nu se va mai știe nimic, nimic!..

Valul mării, huruitul vapoarelor, șuerul sirenelor și clopotele măreței catedrale de aici, cum și imensitatea azurie a apei acesteia, când tăcută și blândă, când furioasă și îngrozitoare, îmi cântă și eu de pe bancă ascult și întreb: Să fie cântecul uitării, sau al amintirii, al morții, sau al reînvierii popoarelor din omenirea asta, banală și neroadă?.. Ce să fie?

SONET

Iubirea mea e spuma cea de mare
Născută și hrănită de furtună;
Iubirea mea e raza cea de lună
Ce poleiește-a codrului cărare.

Iubirea mea e-o aurită strună
De harpă, într'o veșnică vibrație
E ruga, e cucernica închinare
E răzvrătirea inimii, nebună.

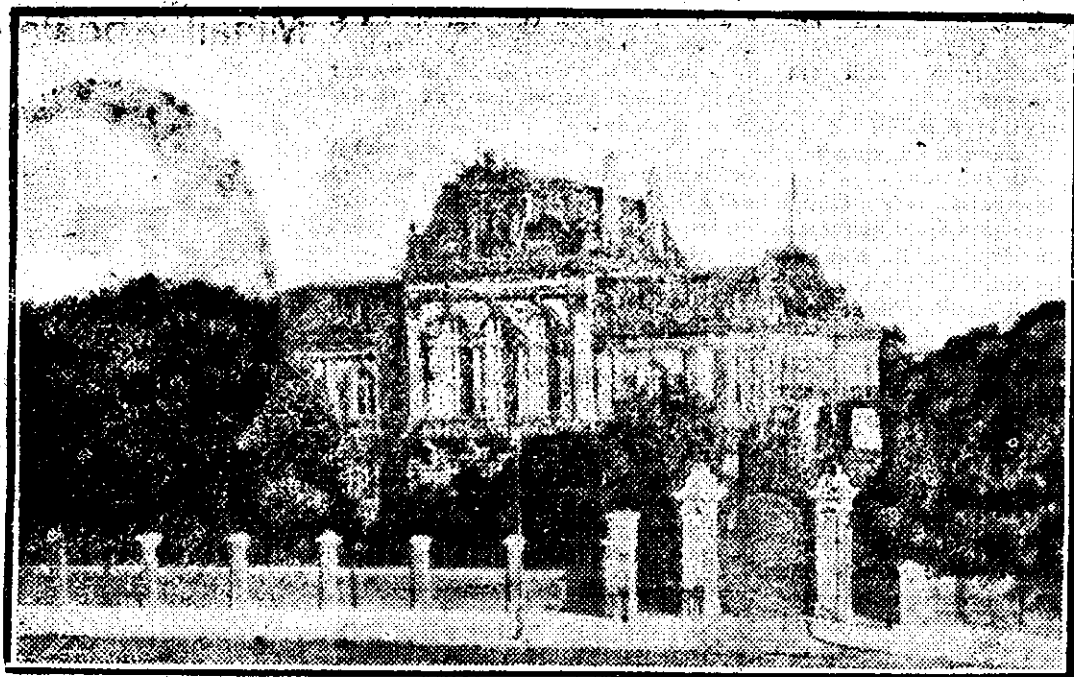
Iubirea mea e floarea parfumată
E grindina ce-aduce pustiire
E lebăda de valuri legănată.

Tu câtă s'o n'țelegi și nu te mira,
De-i liniștită ori învâpăiată
Ori când, ori cum, să știi că-i tot
„Iubire”.

Ana Codreanu

Tipuri din Mexic

Sofia. — Palatul regal

Nea Ghiță Farmazonul

de I. DRAGOSLAV

Nea Ghiță Feleștiuc, zis și Mucigai, cum îl porecliseră toți oamenii din târgul Răioșii-de-jos, era acum om de șasezeci de ani, ieșise la pensie și el nu văzuse Bucureștiul. Nu că nu avusese cu ce, sau nu ar fi avut pentru ce, ori că nu ar fi avut timp. Nu, ci pentru că așa a fost el un om toată viața lui: cât a fost casier la primărie, vecinie cu cheile în mână și cu plaivasu după ureche. Venea la primărie, socoteli; acasă se ducea, socoteli, de mergea undeva la o berărie, și acolo scotea o hârtie și cu creionul — socoteli. Și să nu crezi că se omora dând atâtea la parale: când era vorba să da cuiva un ban, îi tremura cheia în mână de parcă dădea dela el; iar când vedea că se împuținează banii în casă, rămânea pe gânduri și parcă îi venea a plânge. Și apoi, în momentul acela să se fi îndrumat năul, chiar cu drept, să-i ceară o pară, că trântea condicele pe masă, și răznea: „Mai lăsați-mă nene dracului, că m'ați înnebunit! Bine frate ce s'a eu aici, că mă cicăliți toată ziua! Hai, n'am, n'am... Să fie al d' dracului de casă și de pară și de tot”. Și de era așa la casă deschisă, o trântea de-i suna coastele. Și ea să nu-i mai ceară nimeni nimic, o și pleca, tot socotind pe degute; iar dacă se întâmpla cumva și greșea socoteala, se înturna înapoi, și deschidea casa, și iar număra banii rămași și numai când vedea că-i are potrivii după condici, plecea liniștit. Asta era chin, nu slujbă, și cu toate astea Feleștiuc simțea o plăcere, un cataplasma pe inimă, să tot numere parale și să le mângâie ca pe niște copii. De câte ori nu s'a sculat casierul din somn, muncit de ceva, care i se părea lui că n'ar fi lăsat tocmăi tocmăi casa în regulă. Ori, câte odată, i se părea că a uitat casa deschisă, și atunci, cu inima arsă de grijă, se și imbrăca și o sbughea la primărie, unde iar număra și număra paralele, de frică nu cumva chiar să fi lăsat casa deschisă, și un altul să fi venit, să fi luat din bani ori un altul s'o fi deschis cu alte chei ca ale lui.

Ochii acestuia erau de treizeci de ani, până când l-au scos la pensie din oficiu. Și asta l-a făcut să nu vadă în viața lui de cât petecul de cer cât acoperea târgul Răioșii-de-jos, și să nu crezi că nu i-au zis în fiecare vară sau prilej, șefii sau prietenii: „Nene Ghiță, da d-ta nu pleci nicăieri, frate, că e vacanță, și de, ești și d-ta om.”

— Ce, răspundea nea Ghiță, să las eu casa și treburile mele, și când voi veni să nu știu cum să descure socotelile? Las' că o veni și vremea cecea.”

Și avea și el banii lui, nea Ghiță, nu era de pe drum, că de, treizeci de ani casier; mai din leafă, mai din: „dacă nu curge, picură”, a strâns el ceva albi pentru zile negre. Las' că și așa tot zile negre duce, că-i un calic și un cămătar de sperie lumea. Și ar fi avut la cine se duce, bunăoară la București, că avea o soră măritată și nepoate și vecinie îl chemau: „Vino, și vino, să șezi la noi măcar o lună”. Și tot le făgăduia că are să vie, ba la

Păști, ba la Creciun, ba în vacanța mare, și s'ar fi dus, dacă i-ar fi plătit cineva trenul. Dar așa, chiar eșit la pensie, fără nevestă, fără copii, că uitasem să spun că se însurase odată, dar i-a fugit nevasta din pricina caliceniei.

Acum când scăpase primăria de el, s'ar fi putut duce și la Paris chiar, dar și acum avea alte socoteli, de ale lui; toată ziua număra, și seria numere pe hârtie, și toată ziua era, când la tribunal, când la judecătorie, când la casieria județului, cu hârtii, și după datornici.

— Ei, îi ziceau prietenii, acum, când umbla de capul lui: Nene Ghiță, cred că de acuma te-i duce și d-ta pe la sora d-tale s'o vezi ce mai face.

— Aș, dragă, răspundea el, o departe, și mă tem de drum lung când văd că se întâmplă atâtea, zău că mi-e ferică: Am să scriu să vie nepoatele mele la mine”.

Pro Domo

O, lucrător în mina cuvântului ascuns!
Să tai în piatra dură mereu, și să nu știi
Nici dacă e să aști prilejul să revii
Afară, la lumină, cu cel mai nou răspuns.

Acolo, înăuntru, în noaptea și tăcere, —
Pe brânci, din greu, în mână cu fierul tău curat,
Tu vei lucra cu teamă, cu ultima putere —
Doar o să aști locul rămas necercetat.

Și'n subterana veche cât Lumea și Gândirea,
Te vei opri adesea, la o răscruce, mut,
Cu gândul la aceia cari, pentru strălucirea
Pe cari tu o cauți, prin ea au mai trecut.

Aici, și-aici-acolo... pe fiecare stâncă
Stă urma unei prime și veșnice idei,
Pe care, altă dată, din grotă ei adâncă,
Înaintașii meșteri au dat-o lumii ei.

Tăcut, tîind în piatră o cale pentru tine,
Cu urma ta lăsată în corpul ei sonor,
Ai drumul spre părerea că ești învingător
Sau numai spre durerea că nu poți fi mai bine.

Lucrează totuși, dalta încrederii e tare, —
Vei asculta, de-asupra, pe cei ce cântăresc
Metalul scos de tine cu trudă și încordare,
— Dar poate c'o anume, secretă înălțare,
Își află și prin tine, efortul omenească...

M. Săulescu

* Din volumul „Cullul Morților” ce va apare la toamnă.

Dar nu scria nimic, că-și făcea socoteala că s'ar ruina.

Din pricina atâtor și atâtor mofturi cine, cine l'a poreclit „Festeliuc Mucigai”. Și așa pe din dos, când era vorba de el, nimeni nu zicea de cât: „de alde Mucigai”, „Ghiță Mucigai”, „nenea Mucigai”, „păcătosul ori „răiosul de Mucigai”, „Mucigai brânză'n stielă, și câte și mai câte. El știa, se vedea câteodată vinovat, dădea chiar lunei deptate, dar când era vorba de bani, parcă se năstăra în el a doua ființă, și cât era de repede la luat, pe atât se sgârcea inima la dat. Da parale întotdeauna avea cu el, și numai dobânda mare și debitorul cu garanții bune, făceau să-i strălucească ochii ca și la draci, și să i se deschidă marelui portmoneu de piele veche, roasă și solbasă, de unde scotea tot hârtii de bancă, noi, nouțe.

Vestea de calicia lui se duse în tot județul: nu avea chip să treacă pe o stradă, pe dinaintea unei cafenele, să n'audă în urmă: „Mucigai”. Și totuși nu era lipsit de prieteni: unii din foștii lui tovarăși din copilărie, din foștii lui tovarăși de slujbă, și ei acum pensionari, îi ertau slăbiciunile și vorbeau cu dânsul, când se întâlneau, ba și glumeau. Și el nu se da în lături: povestea și dânsul cu multă dragoste multe năzbătii din copilărie și din viața de slujbaș.

Totuși unii erau nemulțumi că Festeliuc nu făcea cauză comună, cum ziceau dânsii, la câte un pahar, nu știu ce, și strânge bani de sufletul dracului.

Venise acum expoziția oficială din 1906, și mulți din Răioșii-de-jos au pornit și dânsii la expoziție.

Mulți cu dare de mână, unii au pornit înainte, alții se pregăteau să plece, numai Mucigai parcă era un mușchiu lipit de o stâncă.

— Haide, nene Ghiță, îi ziceau unii, las-o dracului.

El tot răspundea:

— Apoi vin fetele, vin fetele, nepoatele mele.

Însă într-o zi se svoni prin oraș că sornu-sa din București l'a scris o cartă poștală, să vie, că e slabă, bătrână, bolnavă, că vrea să-l vadă, și să vie că e expoziție și prețul jumătate la tren dus și întors.

Geaba, Mucigai primise serisoarea după ce poate o citise cei dela poștă, factorul poștal, ori o fi lăsat-o poștașul unui vecin, ori slujnica o fi citit-o și dat sfoara în țară, că pe el nici asta nu-l mișcase, că-și zise: „O fi, o fi, dar ele cred că așa e: du-te, vino, du-te vino. Parcă așa se duce și vine omul”. Și a scris el, ce a scris înapoi și s'a mântuit de vorbă.

Dar asta puse pe câțiva cunoscuți de ai lui pe gânduri, și le făgăduie chiar simțul de omenire în ei, și se întrebau: „cum se poate să fie un om atât de mucegăit la suflet, să audă că soră-sa e bolnavă, și el om cu atâția bani să nu cheltuiască o sută de lei s'o vadă?”

— „Măi, zise într-o zi unul din foștii lui prieteni de birou, nu pensionar care tocmăi se afla cu alți doi de scama lui la un pahar; hai să-l luăm pe Mucigai la București. — Cum, să-i plătim noi trenu? răspunse altul. — „Am eu un plan, grai cel dintâi. Trenul îl plătesc eu în colo, și îl aranjăm. Da încăleca să i-o facem.”

Și acela își spuse planul: — „Bravo!” făcură ceilalți. Când, parcă destinul îl aduse și pe Mucigai acolo.

— Salve! le dădu ei.

— Aș, grai unul din ei, bine ai venit, ia șezi.

— Da ce e?

— Șezi că avem să-ți spunem ceva.

— Da, întâi că șed.

— Știi că noi ne ducem la București.

— Apoi trenu cine îl plătește? întrebă nea Mucigai, ca și cum i-ar fi fost frică să nu-i ceară ceva cu împrumut.

— Noi, mergem gratis.

— Gratis, și cum?
— Uite nene, dar te rog să nu spui la nimeni: te jur să nu spui.
— Eu, să spun? Vai de mine! Și nea Ghiță duse mâna la piept.
— Noi, urmă acela, facem parte din o societate secretă, suntem francmasoni.

— Și?
— Și avem semnele noastre. Și eu ele te duci și în America, fără să te coste un ban.

— Ei, faci?
— Ai să vezi.
— Apoi, știi, nene, că mă înscriu și eu în societatea asta?

— Bine.
— Da, dai vre-o taxă; nu?
— Dai: cincizeci de lei, taxa de înscriere și zece lei diploma.

Aice Mucigai își mușcă huzele.
— Dar, noi te răim dacă vrei și așa. Iti spunem semnu și dacă mergi cu noi ești ca și al nostru.

— Bine, nene, bine, grați nea Ghiță, atunci mă duc să mă gătesc.

— Da, du-te repede că deseară plecăm. Da bagă de seamă, la nimene o vorbă, că atunci stricăm totul.

Seara veni, Mucigai era la gră cu un geamantan vechi, de piele, roșu, perpelit, care și acela îi rămăsese de la o bunică a lui. Când iată și prietenii.

Cel care stărnise șofica, zise celorlalți:

— „Bre eu mă duc până aci că am treabă, da d-ta, nene Ghiță, și voi toți sunți-vă în tren.”

Se suie ceia într'un vagon de clasa II-a, cuprind un cupen și-l pun pe Mucigai la mijloc.

Cela mchonghiu, se și duse de la pătru bilete de dus și întors București-Râioși, și dând o mulțumire conductorului, îi arată biletele și-i spuse când o ajunge la vagonul cutare și o vedea atâția înși în cupen, și i-or face toți un semn să treacă mai departe, că e vorba de o păcăleală. Și ticălosul se sui și el în tren.

— Ei, întrebă el pe ceia, i-ai spus lui domnu Ghiță semnu?

— Nu i-am spus, răspuseră ei.
— Apoi spunți-i.

Și ei îi spuseră, că dacă o veni conductorul și o cere biletele, ei să facă ca dânsii: să-și alăture degetul arătător de nas, și să-l facă clonț, apoi să facă un semn înafte ca și cum ar ciocni ceva, și-i arătară cum.

Trenul se puse în mișcare, și așa după ce au trecut de o stație, numai ce aud prin vagon: „biletele domnilor!”

Ceia îi dau coate lui Mucigai.
— Nea Ghiță, vine!

Mucigai tuși pregătindu-se să facă și el ca ceia.

— Biletele domnilor!

Și conductorul intră în compartimentul lor. „Biletul d-tale?” Și unul din ei îi făcu un semn cu degetul alăturat de nas ca o pasăre când ciocănește un vierme. „Biletul d-tale?” Și celălalt prieten făcu la fel. — Biletul d-tale? Și al treilea tot așa. — „Biletul d-tale, și se îndrepta spre Mucigai. El aici își luă un aer mândru nepăsător și făcu și el un semn la fel.

— Mersi, zise conductorul ducând mâna la șapcă.

La o stație mai mare, pe la Pitesti, nu știu unde, li s'a făcut cam foame.

— „Măi nene, zise prietenul eu șofica, eu mă dau nițel jos și vin îndată.”

Și se duse în restaurantul grăi și se vorbi cu un chelner, cinstindu-l, că la masa unde l'o vedea pe el cu trei înși, dacă o face cu țare semnu să nu ceară plata și să-i deie cumva nota fără să vadă cineva.

Apoi se duse la prieteni.

— Hai, nene, jos. Ce? Nu vi-i foame?

— Hai, nene Ghiță jos! Hai, bro Ghiță! cum i-a fi zis, și urmară ei:

— Când o fi la plată, iar așa semnu știut nene Ghiță.

Se duce Mucigai; bea mănâncă bine, ca de pomază.

Vine chelnerul la plată.

Ei toți și cu Mucigai cu semnu.

— Mersi, grați chelnerul.

— Ei, ei, zise vesel nea Ghiță, când se văzu iar în vagon; știi nene că asta-i bună. Păi să fi știut, de câte ori nu veneam eu la soru-mea?!

La București s'au despărțit: nea Ghiță s'a dus la sora lui, ceia la treburile lor, eu vorba ca peste trei zile să se întâlnească în cutare loc ca încălea să plece eu toții acasă.

Dar a treia zi Festeliue s'a răsgândit.

— Ce faci, domnule Ghiță, mergi acasă? îl întrebă.

— Uite, nene, răspunse el; m'am răsgândit; eu mai rămân o zi doră; n'am văzut pe soru-mea atâta vreme; pe urmă nepoatele pe capul meu, să stau; mai rămân câteva zile, că acumă mie e greu. Vin eu. Știu semnu.

— Vezi, îi ziseră prietenii, că numai pe drum se face semnu acela și când vrei să îi ceia într'un restaurant. Căci altfel o pătești.

Și a rămas Mucigai vre-o săptămână prin București, și mai nu s'ar fi dus, dar niște procese cămătărești îi sgândăreau calicenia. Și așa s'a dus. Când la o stație de București, numai ce aude: „biletele domnilor!” El iar își luă poza: „Biletul domnule!”, îi zise conductorul. El făcu semnu.

— Biletul domnule.

El iar dădu din deget.

— Biletul domnule!

El dădu din deget de două ori.

— Domnule biletul!

El iar dădu din deget de câteva ori, dar mai repede.

— Vă rog, ori plătiți ori vă dau jus.

Mucigai, disperat, făcu iar semnu cu degetul de câteva ori.

— Domnule d-voastră... zise conductorul, nu înțelegeți?...

Și trecu mâinile.

Ajunși la Chitila îl pofti jos, și-l duse la șeful de stație.

— „Domnule, îi zise șeful, cine ești d-ta?”

Mucigai, făcu iar semne.

— Domnule, ești mut? Să vie d. comisar al grăi.

— Domnule, răspunse Festeliue după câteva clipe, eu sunt farmazon.

— Ce ești? îl întreba răzând.

— Farmazon.

Răzde, de să se ție ceia cu mânu de lustră.

— Farmazon, de unde?

— Eu, zise Festeliue, și spuse toată comedia.

— Apoi, cum te-ai răsat omule, să te tragă ceia așa pe sfoară?

Și așa vrând nevrând, mucigai a băgat mâna în pungă-i soioasă, a scos o hârtie nouă, bună și a plătit trenu și pe deasupra și o amendă, și numai așa s'a dus acasă.

De frică, să nu mai pată iar cine știe ce, nu i-a mai venit să mănânce nici prin restaurante pe de

geaba, ei mârloș, cum ajunsese, n'a și dus să se întâlnească cu prietenii.

— „Bine, nene, le zise el, să poate? Dacă n'avem parale, așa-i că mă dădeau ceia jos?”

— Vezi, răspuseră mchonghii înțeleși; am uitat frate să-ți spunem când vei veni înapoi, să faci semnul întors, ca și cum ai chema pe cineva, sau ai ciocni vârful nasului.

Ce să spun, a avut ce rade târgul, iar lumea pe lângă Mucigai, îi mai zise și Nea Ghiță Farmazon.

L'a costat mult pe Nea Ghiță treaba asta; iar ca să scape de atâtea glume, vorbe mișcătoare, tot era el singur, a vândut tot și a mai scos ce a mai scos de pe la datornic și, într'o zi, s'a suit în tren — însă de data asta cu bilet plătit — și a venit cu totul la nepoatele lui în București.

CANTECUL TUNARILOR

— Regimentului 23 artilerie —

Tunari, voinici, nebiruți,
Ce-aveți puteri din cer
Și ochi de vultur, ăscușiți,
Și brațele de fier.
Șburzați pe șmei înaripați,
Ce gândul vă n'nteleg
Și vis de aur intrupați
Al neamului întreg!
Când umbre de urgi alung
Și pace și iubire,
Iar vorbe sfinte nu ajung
S'aducă omu 'n fire;
Când legea dreaptă n'are loc
Și graiul rost nu are,
Curaj tunari, cu-al vostru foc
Croiți un drum mai mare!

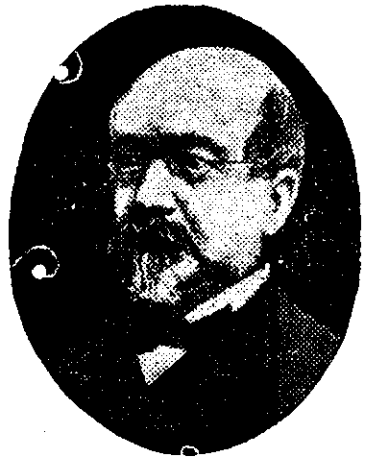
Pe fruntea voastră-i scris de sus
Cu litere de foc
„Isbânda” celor ce și-au pus
În voi al seartei joc.
Căci limba voastră o talmăcesc
Dusmanii mai ușor,
Răvazele ne oțlesc
Un mândru viter.

Sunteți stăpâni pe foc, ceresc,
Pe apă și pământ;
Prin voi, tunari, se pedepsesc
Popoare, de Cel sfânt.
Când dați poruncă, cei caminți
Văd fapt, nu auzări,
Căci tunul vostru, dă sentinți
La grove, și câmpuri.

La glasul vostru cu toți cad
E glas plin de magie,
Ce schimbă raiul într'un iad
Palate în bordeie,
Și dacă voi vorbiți mai rar
Și lumea vă ascultă,
E că din guri de foc răsar
„Război și pace sfântă”.
Când umbre de urgi alung
Și pace și iubire,
Iar vorbe sfinte nu ajung
S'aducă omu 'n fire;
Când legea dreaptă n'are loc
Și graiul rost nu are,
Curaj tunari, cu-al vostru foc,
Croiți un drum mai mare!

Gh. A. Chirvasie

Mihail Kogălniceanu

Zilele trecute s'a serbat la Iași, 25 ani dela moartea marelui român și bărbat de stat Mihail Kogălniceanu, unul din întemeietorii Statului român.

În Septembrie va fi o mare sărbătoare națională, cu care prilej oficialitatea și poporul vor aniversa centenarul nașterii marelui român.

Convorbiri științifice

Descoperirile moderne

Tot ceace numim astăzi civilizație, nu e de cât rezultatul muncii a neamărate generații de oameni, în toate ramurile activității, dar în special în ramura științifică.

Fără ajutorul științei, ziarul de dimineață pe care îl citiți, nu ar fi putut să existe, căci știința aplicată a inventat rotative, cu toate accesoriile ei, stereotipia, telefonul și telegraful, fără de care nu ar putea să existe un ziar bine informat, trenul care duce în toată țara exemplarele tipărite, etc.

Bine înțeles, arta poeziei tot ceace știința dă omnirii și în primul rând, redactorii unui ziar sunt nevoiți să întrebuințeze mai multă artă, de cât știință, căci aceasta de ocazională e umila servitoare, care slujește la toate, dar care nu prea e legată de seamă.

Ca să vă puteți face însă o idee de puterea științei, ia închipuiți-vă, că din cauza unui război înflorător, circulația trenurilor e întreruptă, liniile telegrafice și telefonice nu mai funcționează, ziarele nu mai apar. Poporul acela ar duce o viață ce s'ar apropia cu aceea de acum câteva sute de ani, ba și mai grea, căci strămoșii noștri nu erau răsfățați cu avantajele neamărate pe cari le avem noi azi.

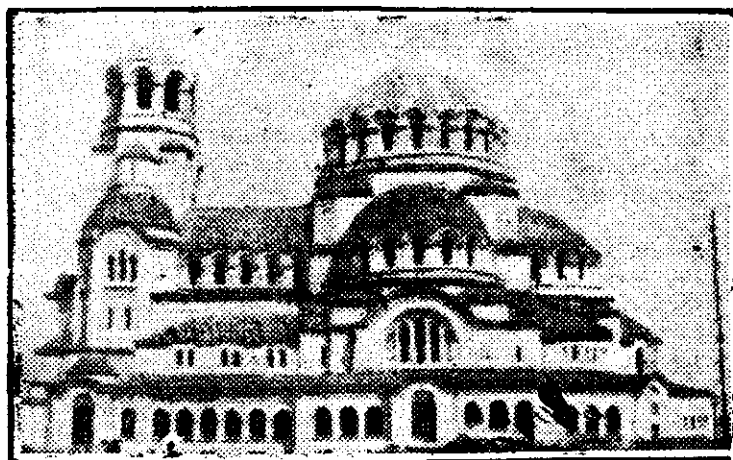
Spun unii, că descoperirile din ultimele vremuri nu sunt așa de însemnate și că tot așa se mirau și acum 100 de ani, cei cari asistau la alte descoperiri. Da nu, de la a dona jumătate a veacului trecut și până în zilele noastre, descoperirile și invențiile ce s'au făcut, întrec tot ce s'a realizat de la începutul istoriei și până la acea dată.

Dovadă e și războiul din prezent, care nu are pereche în istoria omnirii.

Ceva mai mult, înainte vreme, o descoperire, sau o invenție? o multă însemnătate atâta curiositatea generală, azi lumea nu se mai miră de nimic și dacă s'ar auzi măine, că astrucenții pământeni, au găsit locul să stea de vorbă cu cei din Marte, publicul cel mare nu ar manifesta nici o surpriză.

Suntem obișnuiți cu minunile. Dovada cea mai bună, e că acum vreo doi ani, când un cavaler de industrie, pretindea că a găsit mijlocul să facă să explodeze bombe, mine, pulberării, cu ajutorul unor raze nevăzute, a fost crezut imediat.

Era o mare minune, când s'a anunțat că se poate vorbi la mari depărțări cu ajutorul unui fir metalic, azi nu se mai miră nimeni, că

Catedrala din Sofia

pute vorbi și lăcă ajutorul aceluia...

Și eu toate acestea sunt încă ne- amănrate probleme ce așteaptă să fie rezolvate și cari vor fi rezolvate în viitor.

Așa de pildă, azi nu putem să pre- vedem timpul de cât eu cel mult 24 de ore înainte; nu e peste puțină, să ajungem nu numai să prevedem tim- pul eu săptămâni și luni de zile mai înainte, dar chiar să-l modificăm după voia noastră, să provocăm p- la, sau să oprim, acest gonim norii, când vom găsi că plouă mai mult de cât trebuie.

Veți zice că ar fi opera unui zeu, nu a unui om, dar tot om a fost și cel care a trecut canalul la Manche acum câțiva ani și tot oameni sunt cei cari acum se înalță în slava ce- rului cu mașini mai grele de cât aerul. Tot oameni sunt cei cari au reu- șit să transporte energia electrică la mari depărtări, să cunoască toate e- lementele chimice din cari e format soarele, cum și stelele-sori.

Vom putea oare să „omorăm” boă- lele, cari ne supără atât? Vom up- tea să întârziem bătrânețea? De si- gur, e o chestiune de timp. Omul abia acum își studiază bine propriul său corp; veacuri de-arândul a fost împiedicat să facă acest lucru, din pricina a nenumărate prejudecăți.

Dar atunci se va coborâ raial pe pământ?

Nu încă. Mai e ceva de făcut, ba ceva foarte greu. De oamdată știin- ța ne poate face viața mai fericită, mai frumoasă, dar pe lumea aceasta mai sunt destui oameni răi, cari să întrebunțeze această armă pericu- loasă, în contra semenilor lor. E nevoie deci să se facă educația tulu- ror sufletelor. E greu, în adevăr, căci această educație nu se capătă din cărți. E nevoie de generații în- trege de oameni cum se cade, ca să se nască alți oameni cum se cade.

E nevoie să se facă educația r- zilor și încet-încet a tuturor popoa- relor. Și știți cât de mare e numărul popoarelor a căror educație sufletea- re e nulă!

În timpul acesta însă știința își vede de drum; de oamdată, dacă ne poate să ajute la moralizarea ma- selor, ajută la progres în general.

După ce războiul acesta va izbucni, dorința pentru știință va fi și mai mare ca în trecut, goana după noi descoperiri, după noi invenții va și mai mare. Și poate că tot știința va ajunge să ne procure și temelia adevăratei morale, pe care omul o caută de atâta vreme.

Victor Anestin

PETRU I. Regale Serbiei

A apărut: Getta roman sentimental de V. MESTUGEAN Prețul 1,50 — Editura librăriei Steiabergh

INDRAGOSTITA

In dimineți senine, când afară Ciripituri de păsări prind voioase, Timide 'ntâi apoi gălăgioase, S'anunțe-o caldă zi de primăvară,

Adeseaori cu gesturi grațioase Ea treplele de marmoră coboară, Să rătăcească tristă, solitară, Pe-aleele grădinei racoroase.

Ajunșă'n dreptul băncei se oprește Și, dela sânu-i, scoate o scrisoare Pe care 'nșiorată-o recitește.

In părul ei cad razele de soare Și 'n a luminei vrajă ce tot crește, Cu gândul dus, rămâne visătoare.

Ermil Fulg'nescu

Spre Snagov și Căldărușani

Cum ești din București pe "arie- ra Mogoșoaia, drumul se așterne pe o șosea largă și dreaptă, drum de patru ore cu brisca, prăfuit, ursuz și plătios, prin zăpusala zilei. Ai ajuns la Tigănești și aci în răscrucea dru- mului, după un mic popas, faci la dreapta drumului mare, pe o coti- tură de drum îngust, după o per- dea de arbori păduroși; privirea ține tîntuește pe apele sclipitoare ca oțelul ale unei bălți mărginite de păduri și trestie încurcată. La mij- locul bălții, dintr'un ostrov burue- nos pe margini, se vede ridicându-se clară și armonioasă, cu două turnu- lete sclipitoare în bătaia soarelui de amiază, o mică bisericuță ce a fost biserica mănăstirii Snagov. Vechi- mea încă se păstrează bine în em- prinsul zidurilor ei, care pornea a se ruina duce mâini haruice și cu ve- neratie către trecutul nostru, cum e instituția „Casei Bisericeii” — nu o- preca ruina din cale. Multe odașe de preț s'au găsit la Snagov. Ele au fost ridicate și păstrate azi în mu- zeul național din București. Cine va fi fost editorul acestui sfânt locaș nu se știe bine. El trebuie să fi fost un Vlad Veda un Vlaicu din secolul al XV (Oldobescu). Ea trece ca o eti- crie a lui Vlad Tepeș și în biserica din ostrov deși se arată o piatră de mormânt fără inscripție, ea se crede a fi a cumplitului domn, însă Vlad a găsit mănăstirea întocmită de alții și el s'a mulțumit numai s'o întă- rească spre a fi un loc de adăpost în vremi grele. Ziduri groase incon- joară biserica, iar încăperile (chilii- le) serviau de adăpost refugiaților, iar într-o vreme a călugărilor greci ei culegeau rodul bogat al câmpului moșiei înconjurătoare.

Afară de biserică ce se vede cu hramul „Întrarea Maicii Domnului în Biserică”, se mai vorbește încă de al- te două mai mici la aripile clădirii închinată „Bunei Vestiri” și „Sl. A- docmiei”. Astfel în trei temple uni- te în ostrov se află adorată toată sublima legendă a divinei mame! Și în jurul unuia din ele s'a ercizat legenda că după urgia dumnezeea- seă ea s'a enfundat în bălă cu tar- le cu tot și când bate câteodată vântul și elatină adăne apele, se aude sunet de clopot eșind toamai dela fund (Oldobescu). Însă nu se știe în insula lacului nu se cunoaște de- cât biserica cea veche, cea care tră- ește prin restaurare până astăzi. Zi- ce-se că uscătul era legat cu margi- nea ostrovului printr'un pod de ță- ruși. La 1821 grecii lui Ipsilante, răsculați împotriva turcilor, dete loc podului, care arse o zi și o noapte, fînțzând un decor de limbi de foc peste apele sclipitoare ca solzii u- nui balaur infuriat. De atunci în- coace comunicația se făcea pe un pod mișcător ce se împingea dela u- secat cu lopoțite. O scenă îngrozitoa- ră s'a petrecut la 1853. Un convoiu

de arestați erau conduși la închi- soarea Snagovului. Pe sub seară con- voitul ureă podul însoțit de câțiva sol- dați. Puntea infernală se pune cu greu în mișcare dela mal. Grinzile încep să trosnească de apăsarea greutății. Ingrijorarea cuprinsă pe toți. Și cam la mijlocul căii băl- toase, o crăsnitură se aude și el se lăsă în fundul apelor sarcina i în- grozită. Atunci se văzu la lumina purpurie a amurgului de seară cea mai îngrozitoare și sfâșietoare sec- nă lupta cu valorile morți a cel- lor trași de greutatea cătușelor și lanțurilor — părea lupta demonilor în infern.

Snagovul fiind așezat lângă Bu- curești a primit trupurile din când în când de boeri mari căzuți cei mulți prin urgia călăilor.

Sosi însă și o vreme — secolul XVI — când Snagovul cernit și mănjit de atâtea palimi și sânge se schimbă într'un roiu de albine lucrătoare. Aci sosi acel meșter în toate ramurile artei care fu un că- lungăr din Ivir. Antim, ce-și așeză teascurile tipografiei sale din care es cărți pentru slujbă, cărți pentru înțreptarea vieții. Cu plecarea lui Antim se schimbă și zilele cele bune ale Snagovului. Ea intră pe mâna călugărilor greci cari cantă să rui- neze și să stoacă prin lăcome toate bunurile dela Snagov ca să nu se împuțineze venitul locurilor sfinte. În zilele mai noi, Snagovul deveni pușcărie pentru hoți cu mâinile pă- tate de sânge, cari printr'un trai de aspră pedeapsă să-și ispășească aici păcatele. Tot aici în insula tri- stă și ălbătică a Snagovului și-au ispășit pedeapsa politicii parte din capii revoluționari dela 1848. Poetul E. Aricescu suferi exilul Snagovu- lui un an de zile, pentru cântul „Blestemul României contra apăsă- torilor ei” la adresa Rusiei.

De la tot acestui și bogăția Sna- govului n'a rămas decât biserica veche, la care slujește un preot de mir. Legătura cu uscătul se face prin hărți. Zidurile și chiliile s'au năruit. Tândări de piatră și cără- maz stau împrăștiate prin erburii, tes- timonii prețioase ce grăesc călătorii- lor despre alte vremuri. Părăsind acest spațiu mie și strănu unde s'au înfăptuit atâtea omoruri și nele- gimiri și unde încă se mai păstrează ceva din sălbăticia și fiorul tre- cutului, mîntea cuprinsă de o adă- că religiozitate, oarecă o rugă în- gând, pentru cel care a înfăptuit cele mai grozave chinuri și care spre izbăvirea nenorocitului său suf- let și-a așezat piatra de mormânt, sub picioarele preotului când ese cu Sfintele Daruri.

Mai departe pe drumuri de sat în cale: Gruin și Lipia, sate așezate într'o bună orânduială gospodărea- seă cu școli noi, iar locașurile sfinte vechi, e afară de cea din mar- ginea drumului din stînga de pe o nouă înălțime de pământ cu turle- le de tînichea albă; cu fencuiala și zugrăveala nouă. Aceasta a fost bi- serică de mănăstire, reparată și ino- ită de curând cu osârdea drept cre- dincioșilor din sat. Pe o șoseluță cu pietriș mărunț cu alee ce apue din drumul mare la stînga urei într'o curte largă și deschisă și cu grăi- ce întreținută, în mijlocul căreia, per- dută pe jumătate în hațis de liliac și pini, se ridică ca o cochetă bă- trână cu gândul pareă perdută la anii tinereței și plini de slavă, o ca- să înșirând în două rânduri odăi și sus de tot în scobitură se citește cu negru apăsător: „Ocolul silvie Gruin”.

Aici au fost odată casele egume- nului mănăstirii Gruin, ce strângea bogăția pământului de pe moșia ca- re mai târziu s'a împărțit la ță- rani.

Țăranii sunt veseli în urma rodu- lui bogat al câmpului din anii din urmă. De un lucru se plîng ei: că n'au islaz deajuns și că în pădurile

Statului n'o să mai fie voie nici trei luni ca mai înainte.

Drumul alunecă la vale. Incepe a se insera... E noapte și abia se mai vede o dungă de sânge în apu- sul posomorât și de departe din fund de codru abia se mai întrezăresc umbrele turnurilor ela trei biserici.

Aici e Căldărușani, rivala de mai târziu a Snagovului.

E. P. Eftimie

EPIGRAMA

Unui cismar fără lucru

Merge prost, că nu mai sunt Misterii ca altă dată? ... Azi ființa pe pământ Vine adesa încântată.

Cum luptă granatierii italieni

Un episod povestit de ministrul Bissolati

Ministrul Bissolati, care, după cum se știe, s'a întors nu de mult de pe front, a povestit într'un cerc intim de prieteni următorul epi- od din luptele din Trentin, la cari a luat parte și el.

Pozițiile apărate de granatieri pe podișul Asiago erau atacate de forțe dușmane covârșitoare. Vitejii apăra- tori înfruntau ciocnirea cu un cu- raj rece; dar după o luptă lungă și căncenă au trebuit să se retragă u- șor, pentru a nu fi copleșiți de su- perioritatea numerică a austriecilor.

Generalul brigăzii, un fiu înimos al provinciei Potenza, trimise să so- sească compania de rezervă și che- mând la sine pe ofițeri, spune cu glas simplu, că sosise ceasul de a muri pentru cinstea Patriei. Și luând o pușcă se puse în fruntea a lor săi.

Bissolati, care se găsea acolo ca o- fițer alpin, rugă pe general să-i în- găduie să ia și el parte la luptă, ce- cace i se acordă.

Eroicii granatieri întăriți de com- pania de rezervă și îmbărbătați de pilda generalului lor, își înzeciră străduințele, rezistară asalturilor și focurilor încrucișate ale inșanteriei și ale tunurilor, iar în cele din ur- mă luară ofensiva și goniră pe ina- mic, păstrându-și astfel toate pozi- țțiile.

LAPTE DE CRIN FLORA SĂPUN DE LAPTE DE CRIN

Novile premii „Universul“

Stările de drept
tuturor abonaților săi, la tragerea din Noembrie a. c.

5.000 Lei In obligațiuni județene 4 1/2 cu cuponul — Februarie 1917 —

Una splendidă garnitură pentru antreu

compusă din o masă, patru scaune, două blidare și un cuier, artistic pir-gravate cu motive românești. — Furnizate de la d. T. Brumărescu, cunoscutul artist și intenciator al artei decorative la noi, Calea Plevnei 83, București

Un dormitor în stil românesc compus din 1 armoire cu oglindă, una noptieră cu cristal și marmură, 1 pat pentru o persoană, 1 masă și 2 tabourete, furnizate de la marele magazin de mobilă MARCO DATTELKREMER, strada Carol 62, București

O gramolă „INGER“

(Marca recunoscută ca cea mai bună din lume) cu cutia de stejar lustruit, mecanismul remontabil în timpul mersului cu regulator gradat; pavilionul din lemn de rezonanță în interiorul cutiei, cu un acoperământ de lemn în forma unei tuzile și închis cu două uscătoare cu ajutorul cărora se poate mări sau micșora sunetul după dorință; brațul acustic recurbat; diafragma „vibration“; inclusiv 6 plăci duble (12 cântece) opere și bucați naționale. — Gramola se furnizează împreună cu UN DULAP AMERICAN din stejar cu 7 sertare mobile care se închid cu o jaluzie. Acest elegant dulap servă ca postament la Gramolă și în același timp pentru conservarea plăcilor. — Ambele ne-au fost furnizate de: Marele magazin de muzică „JEAN FEDER“ Furnizorul Curții Regale, București Calea Victoriei 51

O frumoasă și elegantă Garnitură de antreu

compusă din 1 Canapea, 4 scaune, 2 bănci mici, 2 tamburele și 1 măsuță de lemn de stejar tapisată de mătase verde, furnizată de la marele depozit de mobilă COMPANIA AMERICANĂ, str. Carol 74, etaj

10 lăzi cu diferite produse Bresson

fabrică de lichieri, siropuri și cognacuri, au fost cumpărate pentru premiile ce le oferim abonaților noștri la tragerea din luna Noembrie a.

1 elegantă toaletă de bronz cu oglinzi de cristal, furnizată de cunoscuta fabrică GUTMANN, strada Sf. Apostoli No. 72

Una tavă rotundă de metal, fin argintată și frumos gravată având diametrul de 43 centimetri, 8 suport pentru cerzi de vizită, în metal alb frumos argintat, cu o figură elisoidală. **Un elegant serviciu de oțel și unidelenă** de alpacă argintată, calitatea cea mai fină, cu sticlărie de cristal. **1 fructieră modernă** de metal alb argintat, cu 3 coșulețe servind pentru bomboane. **1 coș mare** de metal alb, fin argintat înălțimea 48 cm. pentru fructe. **1 serviciu de copii** compus din una ceașcă de metal cu farfurioară și 11 linguriță de același metal, toate într-o cutie elegantă. **Una pendulă** de lemn de mahon cu bătăie Gong, lungimea 65 cm., bătând orele și jumătățile și întorcându-se odată la două săptămâni. Toate aceste obiecte ne-au fost furnizate de marele magazine de bijuterii, ceasornice și argintărie: **Frații Roller**, Furnizorii Curții Regale, București, strada Carol 50, etaj

Un elegant ceas modern pentru doamne, de aur cu trei capace. **Un coșuleț** de nichel cu funtă de majolică. **O garafă pentru vin** de cristal roz, cu capacul și manerul de metal argintat. **Un frumos pres-papier** de metal, argintat. **Un serviciu de ceai** pentru două persoane de metal nichelat. **Un porț viscer** de metal argintat. Toate acestea sunt furnizate de mult cunoscutul magazin de bijuterii **Th. Radivon**, din Bulevardul Elisabeta No. 9 bis, care primește zilnic noutăți.

5 ASORTIMENTE COMPLETE din produsele cosmetice „Flora“, compuse din cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 pomadă Flora, 1 sticlă lapte de crin Flora, 1 săpun de lapte de crin, 1 apă de gură Bucol, 1 pastă de dinți.

Un elegant dormitor de bronz

pentru 1 persoană, compus din: 1 pat de bronz cu somieră, 0 măsuță de noapte cu marmură, un lavoir de bronz cu marmură. A 14-a garnitură cumpărată de la furnizorul „Universului“, Industria metalică MARCU, B-dul Elisabeta No. 8, București
Cel mai estin și mai bine asortat în mobile de fer și bronz

Una splendidă toaletă de bronz cu oglindă de cristal, cumpărată tot de la industria metalică MARCU, Bulevardul Elisabeta No. 8, București

Un elegant pat pentru copil cu ornamente de bronz și cu plasă, cumpărat tot de la Industria Metalică „MARGU“, Bulevardul Elisabeta No. 8

O bicicletă solidă și elegantă, marca „SPORT“ cu roată liberă și frână automată, complectă, lampă, clopot etc.

Una pușcă de vânatoare, calibru 12, marca „PIEPER-BAYARD“, cu triplu zăvor de siguranță „Greener“, țevi de oțel „BAYARD“, furnizate de Marele Magazin de arme și biciclete **B. O. ZISSU**, Furnizorul Curții Regale, Calea Victoriei 44

Un dormitor de lemn fin Construit în marele fabrică de mobilă de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihai Bravu No. 37 și strada Șerbanică No. 10, Sucursala: Calea Victoriei No. 107, București

Un DORMITOR englezesc compus din: 2 paturi cu somiere, vopsite alb, 2 măsuțe de noapte din fier, și vopsite, un lavoir vopsit alb, toate acestea sunt furnizate de la cunoscuta fabrică de mobilă de fier și bronz GUTMANN, strada Sf. Apostoli 72

Una masă cu cristal furnizată de fabrică de mobilă MARCO DATTELKREMER strada Păstorului 8, București

CINCI CHIMIRE HIGIENICE după măsură calitatea I-a (Briul lui Iov) singurul brevetat în țară, recomandat de toate societățile medicale și inventat de d. Căpitan Iosif din Pitești, str. Șerban-Vodă 220, având proprietatea de a servi și vindeca boale vechi de stomac, rinichi, constipație, șale, după cum se constată din mulțimea scrisorilor de mulțumire primite de la suferinzi vindecați. Acest briu e purtat cu încredere de ambele sexe din înalta societate a țării.

10 LAZI CU DIFERITE LICHIERURI FINE. Specialități, de la prima distilerie, Frații Poșcu, mare depozit de vinuri și țuică, calea Văcărești 232, București.

5 CEASORNICE pentru birou cu pedestal de cristal, cu inscripția „Universului“.

5 CEASORNICE de argint pentru buzunar, cu inscripția „Universului“.

5 PLACHETE DE METAL ALB cu efigia Regele Carol I și Regina Elisabeta.

Una harmonică cu 19 clape și 8 basuri, tonuri duble de oțel cu 2 registre, jumătate orghei din renumita fabrică Johann Trimmel. **UN FLAUT** din cel mai fin abanos, capul căptușit cu 10 clape de nichel, plută la încheieturi, inclusiv ștergător și garnitură de pernă de rezervă. — **Una mandolină italiană** din lemn de pasilandru, față fin ornamentată cu sifel și mecanică acoperită. — Toate aceste instrumente sunt furnizate de Magazinul General de Muzică „Le Harpa“, București, Str. Colței No. 5, cel mai estin și bine asortat în această branșă.

15 FLACOANE A CATE 1 KILO, apă de Colonia Camelia, puternic parfumată cu liliac, măr-găritar, violette, zambile, heliotrop și Verveine, furnizate de renumita fabrică de parfumuri „Camelia“, A. S. Afilion, str. General Florescu n-rul 6, București.

Notati bine:

Dând aceste mari premii de valoare, abonațiile sunt reduse la 18 lei pe an; lei 9.15 pe 6 luni; lei 4.65 pe 3 luni. Plata abonamentelor se face direct la Casa administrației „Universului“, prin mandat poștal sau în persoană. Pentru concursarea la premiile de mai sus, abonații pe 1 an primesc 4 bonuri, cei pe 6 luni 2 și cei pe 3 luni 1 bon. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 4 bonuri pentru tragerea următoare.